

Obsah

Seznam vyobrazení	11
Jaroslav Pelikan: interpret křesťanské zbožnosti a teologie Předmluva prof. Petra Pokorného k českému vydání	15
Předmluva	19
Osobní předmluva ke knize <i>Ježíš v proměnách staletí</i> pro rok 2000	21
Úvod: Dobro, Pravda a Krása Charakter a účel této knihy: nikoli Ježíšův život, ani dějiny křesťanství, dokonce ani dějiny teologického učení o Ježíši, ale řada obrazů znázorňujících Ježíšovo místo v dějinách kultury.	27
1 Rabbi Ježíš jako učitel a prorok v prostředí judaismu prvního století • novozákonní židovství a jeho vztah k tradici Izraele.	37
2 Bod obratu v dějinách Význam Krista pro dějiny lidstva • apokalypsa, proroctví a etika v prvním a druhém století • vliv Ježíšova života na historiografii a biografii.	51

- 3 Světlo pohanů
 Pohanské „anticipace“ Krista, zvláště Sokrates a Vergilius •
 poselství křesťanských misionářů a apologetů řeckořímskému
 světu druhého a třetího století. 65
- 4 Král králů
 Panování císaře v protikladu ke Kristovu kralování v římské
 říši druhého a třetího století • triumf císaře Konstantina
 jakožto křesťana • vzestup „křesťanské říše“ ve čtvrtém století. 79
- 5 Kosmický Kristus
 Kristus-Logos jako Rozum, Mysl a Slovo Boží a jako smysl
 univerza v pokřesťanštěné platónské filozofii třetího a čtvrtého
 století. 93
- 6 Syn člověka
 Vtělený Syn Boží zjevuje velikost lidského života, ale i jeho
 bídu a moc zla ve světě – poznatky křesťanské psychologie
 a antropologie, vypracované zejména sv. Augustinem v pátém
 století. 109
- 7 Pravý obraz
 Kristus jako inspirace nového umění a architektury
 v byzantské kultuře • umělecký a metafyzický význam ikon
 osmého a devátého století. 123
- 8 Kristus ukřižovaný
 Kříž v literatuře a umění • ukřižovaný Kristus jako „moc Boží
 a moudrost Boží“ ve středověku • metafory pro Kristovo
 vykupitelské dílo v desátém a jedenáctém století. 137
- 9 Mnich, který vládne světu
 Benediktinská definice „lásky ke Kristu“ jako opuštění
 světa • mnišství dobývá svět i církve • mnišství a politika ve
 středověké západní společnosti jedenáctého a dvanáctého
 století. 153

10 Ženich duše

Křesťanské a mimokřesťanské zdroje kristovské mystiky • posvátná a profánní láska v alegorické interpretaci Písně písní • problematika vztahu mezi světským a posvátným v mystickém vyjadřování a myšlení.

167

11 Božský a lidský vzor

„Druhý Kristus“ František z Assisi a znovuoživení úplného Kristova lidství • Františkův obraz Ježíše se v třináctém a čtrnáctém století stává inspirací pro požadavek radikální proměny institucionální církve.

181

12 Univerzální člověk

Renesance patnáctého a šestnáctého století a její obraz Krista jako znovuzrození křesťanské radostné zvěsti • „posvátná filologie“ a „Kristova filozofie“ u Erasma a dalších humanistů.

195

13 Zrcadlo Věčného

Reformační obrazy Krista • Kristus jako Zrcadlo Pravdy v mateřských jazycích, do nichž byla přeložena Bible, jako Zrcadlo Krávy v reformačním umění a v literatuře katolické reformace ve Španělsku a jako Zrcadlo Dobra v křesťanské politice Kalvína a reformační tradice.

211

14 Kníže pokoje

Reformace a náboženské války • podmínky pro případnou „spravedlivou válku“, které vyplývají z Ježíšových slov a učení • křížová výprava jako „svatá válka“ ve jménu Ježíšově • oživení pacifismu v duchu Krista, Knížete pokoje.

225

15 Učitel zdravého rozumu

Hledání historického Ježíše ve vědě a filozofii osvícenství osmnáctého století • obsahem Ježíšovy zvěsti má být morálka absolutní lásky a služby, jež nezávisí na dogmatech.

241

16 Básník ducha

Idealismus ve filozofii a romantismus v umění a literatuře devatenáctého století • odpor vůči rigiditě pravověří i racionalistické banalitě • Ježíš je vykreslován ve své vznešené kráse jako „básník Ducha svatého“ (Emerson).

255

17 Osvoboditel

Devatenácté a dvacáté století, od Tolstého až po Mahátmu Gándhího nebo Martina Luthera Kinga, využívá Ježíšovy prorocké opozice vůči ekonomickým a sociálním nespravedlnostem své doby jako potenciálu pro revoluční změny při uspořádání mezilidských vztahů, a to jak ve veřejné, tak v soukromé sféře.

269

18 Člověk, který patří světu

V devatenáctém a dvacátém století zaznamenáváme bezprecedentní rozšíření Ježíšova poselství v Asii a Africe • vztah mezi Ježíšem a jinými „učiteli cesty“ • Ježíš jako světová postava, a to i mimo hranice křesťanstva.

285

Poznámky

301

Rejstřík osobních a místních jmen

328

Rejstřík duchovních proudů, institucí a textů

334

Rejstřík biblických odkazů

335

Poznámka k českému vydání

338